

SYMPTOMATOLOGIA KRYMINALNA UDZIAŁU W ZORGANIZOWANEJ GRUPIE PRZESTĘPCZEJ

EMILIA JURGIELEWICZ¹

Przestępczość zorganizowana jest zjawiskiem nieustannie zmieniającym się i wykorzystującym w swoich działaniach coraz to nowsze metody. Grupy przestępcze są bardzo dobrze zorganizowane, albowiem wykorzystując najnowsze technologie, rozwiązania w zakresie informatyzacji i nie przekraczając fizycznie granic państw, rozszerzają swoje wpływy na wiele krajów, a nawet kontynentów. Aktualnie w Europie odnotowuje się dywersyfikację działań podejmowanych przez tego rodzaju grupy.² Co więcej, widoczne jest, iż grupy te lepiej ze sobą współpracują, nie skupiają się tylko na jednym obszarze przestępczości, a posiadają najczęściej charakter multiprzestępczy. W Polsce, jak w każdym innym kraju, również funkcjonują zorganizowane grupy przestępcze, których nielegalna działalność narusza interesy naszego państwa i poczucie bezpieczeństwa wśród członków naszego społeczeństwa.

W związku z tym, celem niniejszego opracowania jest opis symptomatologii kryminalnej udziału w zorganizowanej grupie przestępczej w Polsce. Zgodnie z poglądem B. Hołysty³ symptomatologia kryminalna, zwana też fenomenologią, obok etiologii kryminalnej, profilaktyki kryminalnej oraz funkcjonowania systemu sprawiedliwości karnej, jest jednym z działów kryminologii. Zajmuje się formami objawowymi

- 1 Doktorantka w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii, Katedra Prawa Karnego, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku.
- 2 Raport Europolu, OCTA 2011 – EU Organized Crime Threat Assessment, European Police Office 2011, s. 8–9. Publikacja dostępna pod adresem: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa_2011_1.pdf (dostęp 4 listopada 2013 r.).
- 3 B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 2004, s. 43–44.

przestępczości, takimi jak: dynamika i struktura, geografia kryminalna, sposób popełniania przestępstw czy organizacja świata przestępczego (np. sposoby komunikowania się sprawców przestępstw, posługiwanie się pseudonimami).⁴ W celu scharakteryzowania wybranych elementów fenomenologii zorganizowanych grup przestępczych analizie poddano informacje i dane statystyczne za okres od 2004 r. do 2012 r., pochodzące głównie z Komendy Głównej Policji, w tym Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji, a także Komendy Głównej Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Służby Więziennej⁵ oraz Ministerstwa Sprawiedliwości. Uzasadnieniem wyboru okresu badawczego od 2004 r. jest zasadniczo fakt, iż od 2004 r. Polska należy do Unii Europejskiej, w związku z tym podjęto próbę oceny dynamiki i struktury zorganizowanych grup przestępczych od momentu, kiedy wschodnia granica Polski stała się również granicą zewnętrzną UE.

Przystępując do analizy działalności zorganizowanych grup przestępczych, trzeba zgodzić się ze stanowiskiem K. Laskowskiej, słusznie zauważającej, iż „należy mieć na uwadze, że przestępczość zorganizowana z istoty rzeczy jest przestępczością ukrytą, której przejawy nie zawsze odnotowywane są w statystyce. Dlatego jej rozmiary określa się na podstawie prowadzonego rozpoznania operacyjnego i penetracji środowisk przestępczych”.⁶ Stąd też przy ocenie danych statystycznych należy pamiętać, że zestawienia nie obejmują wszystkich rzeczywiście dokonanych przestępstw, określanych w literaturze przedmiotu „ciemną liczbą” (ujawnione przypadki przestępstw będą stanowiły tzw. „jasną liczbę”).⁷

4 M. Kuć, *Kryminologia*, Warszawa 2013, s. 4.

5 Raporty Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 – dostępne pod adresem: <http://bip.msw.gov.pl/bip/raport-o-stanie-bezpie/18405.Raport-o-stanie-bezpieczenstwa.html> (dostęp 4 listopada 2013 r.); Statystyki Komendy Głównej Policji dotyczące przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu – dostępne pod adresem: <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-13/63615.Zorganizowana-grupa-i-zwiazek-przestepczy-art-258.html> (dostęp 4 listopada 2013 r.); Sprawozdania z działalności Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji za 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 r. ok – dostępne pod adresem: <http://cbs.policja.pl/cbs/raporty-z-dzialalnosci/9890,Raporty-z-dzialalnosci.html> (dostęp 4 listopada 2013 r.).

6 K. Laskowska, *Działalność cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w Polsce w latach 2000–2006*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2007, z. 2, s. 176.

7 B. Hołyst, *op. cit.*, s. 87.

1. Zorganizowane grupy przestępcze w świetle raportów MSWiA o stanie bezpieczeństwa w Polsce

Charakterystykę przestępczości zorganizowanej należy rozpocząć od opisu skali i dynamiki zorganizowanych grup przestępczych, co prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Liczba zorganizowanych grup przestępczych pozostających w zainteresowaniu Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji i Straży Granicznej

Rok	Liczba zorganizowanych grup przestępczych pozostających w zainteresowaniu:	
	Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji	Straży Granicznej
2004	262	94
2005	296	91
2006	246	106
2007	348	80
2008	425	117
2009	500	184
2010	547	220
2011	595	194
2012	772	218
Razem	3911	1304

Źródło: CBS KGP i KG SG i obliczenia własne.

Z przedstawionych danych w powyższej tabeli wynika, iż od 2006 r. liczba zorganizowanych grup przestępczych, pozostających w zainteresowaniu Centralnego Biura Śledczego, sukcesywnie wzrasta. W roku 2012 osiągnęła ona najwyższy poziom, bo aż 772 grupy, czyli o 177 więcej aniżeli w roku poprzednim. Na przestrzeni dziewięciu lat, od 2004 r. do 2012 r., ilość zorganizowanych grup wzrosła o 510. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku grup przestępczych obserwowanych przez Straż Graniczną. Ma ona tendencję rosnącą, niemniej jednak w la-

tach 2005, 2007, 2011 była wyhamowywana, po czym w 2012 r. osiągnęła poziom podobny jak w 2010 r. – czyli 218.

Analiza powyższych danych statystycznych pozwala stwierdzić, iż w miejsce dużych grup przestępczych, posiadających wysoki stopień zorganizowania i hierarchizacji, powstaje wiele mniejszych. Przyczyną przejścia od form monolitycznych do tzw. sieci przestępczych (*criminal networks*) jest oddziaływanie organów ścigania i innych zewnętrznych zagrożeń. Obecnie grupy przestępcze są relatywnie rozporoszone, elastyczne i powiązane ze sobą bardzo często w luźny sposób. Współpracują ze sobą na zasadzie doboru do konkretnego zadania (przestępstwa), biorąc pod uwagę posiadane umiejętności czy możliwości finansowe. W. Filipkowski,⁸ opisując tego rodzaju sieci, twierdzi, iż kluczem doboru konkretnych zorganizowanych grup przestępczych do sieci w większym lub mniejszym stopniu jest zamknięty zbiór elementów, bazujący na zasadzie swoistego zaufania lub przewidywanych korzyści ekonomicznych. Zbiorem tym są członkowie społeczeństwa, dla których popełnianie przestępstw jest sposobem na zdobywanie środków służących zaspokajaniu swoich potrzeb – mowa tu zatem zarówno o przestępcach zawodowych, jak i okazjonalnych.

W zestawieniach statystycznych przygotowywanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji podawane są informacje o liczbie grup przestępczych – według narodowości – pozostających w zainteresowaniu CBŚ KGP, SG i ABW.

Tabela 2. Zorganizowane grupy przestępcze – według narodowości – pozostające w zainteresowaniu CBŚ KGP, SG i ABW⁹

		Grupy polskie	Grupy międzynarodowe	Grupy rosyjskojęzyczne	Grupy cudzoziemskie
2004	CBŚ	277	32	0	0
2005	CBŚ	258	38	0	0

8 W. Filipkowski, *Przestępczość zorganizowana – ujęcie prawne i kryminologiczne*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 12, s. 67–68.

9 Z uwagi na fakt, iż te same zorganizowane grupy przestępcze mogą pozostawać w zainteresowaniu kilku służb, dane przedstawiające ilość tego rodzaju grup za poszczególne lata nie są sumowane. Dane pochodzą z Raportów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa w Polsce w latach 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 oraz Sprawozdań z działalności Centralnego Biura Śledczego KGP za lata 2004, 2005, 2006, 2007.

Symptomatologia kryminalna udziału w zorganizowanej grupie przestępczej

2006	CBŚ	217	28	1	0
2007	CBŚ	326	19	3	0
2008	CBŚ	385	32	5	3
	SG*	57	44	12	4
2009	CBŚ	448	38	10	4
	SG	97	77	5	18
2010	CBŚ	501	36	7	3
	SG	105	93	12	10
	ABW	82	78	0	0
2011	CBŚ	551	39	4	1
	SG	87	82	21	4
	ABW	124	80	4	1
2012	CBŚ	708	54	6	4
	SG	103	105	7	3
	ABW	117	87	7	4

* Z powodu braku źródeł statystycznych dane pochodzące ze Straży Granicznej prezentowane są dopiero od 2008 r., zaś pochodzące z Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego od 2010 r.

Źródło: Raporty MSWiA, sprawozdania CBŚ KGP i obliczenia własne.

Jak widać na podstawie zamieszczonej powyżej tabeli 2, zorganizowane grupy przestępcze nie stanowią jednolitej kategorii. Funkcjonujące na terenie Rzeczypospolitej tego rodzaju grupy można podzielić ze względu na narodowości. Mowa tu zatem o grupach: polskich, międzynarodowych, rosyjskojęzycznych oraz cudzoziemskich.¹⁰

Biorąc pod uwagę chociażby jedynie dane reprezentowane przez CBŚ KGP, widać, iż ilość polskich grup przestępczych zwiększa się z roku

10 Tego rodzaju podział zorganizowanych grup przestępczych funkcjonuje w raportach MSWiA o stanie bezpieczeństwa w Polsce, w których nie wyjaśnione zostało, co należy rozumieć pod pojęciem zorganizowanych grup przestępczych międzynarodowych, cudzoziemskich czy rosyjskojęzycznych. Nad poprawnością metodologiczną tego podziału można by dyskusować chociażby z uwagi na fakt, że grupy cudzoziemskie mogłyby być zaliczone, zarówno do grup międzynarodowych, jak i też rosyjskojęzycznych, jeżeli ich członkowie posługiwali się tym językiem. Wydaje się zatem, że w prowadzonym podziale terminologicznym istnieje „cienka linia”, która mogłaby stać się problemem badawczym w kolejnym opracowaniu naukowym.

na rok. Tak też w 2004 r. było ich 277, w 2005 r. – 258, w 2006 r. – 217, w 2007 r. – 326, w 2008 r. – 385, w 2009 r. – 448, w 2010 r. – 501, w 2011 r. – 551, a w 2012 r. – aż 708. Liczba zorganizowanych grup przestępczych w 2012 r. jest dwa i pół razy większa aniżeli w 2004 r. Fakt ten można wyjaśnić tym, co już zostało wspomniane powyżej, że w polskiej rzeczywistości przestępczej jest coraz mniej dużych grup, a coraz więcej tych nieposiadających wysokiego stopnia hierarchizacji. Co więcej, w raportach podkreśla się, że w szeregi tych grup wstępują pseudo-kibice. Grupy przestępcze, w których uczestniczą osoby wywodzące się ze środowisk kibiców, najczęściej zajmują się przestępczością akcyzową, porachunkową czy związaną z wprowadzaniem w obieg środków odurzających i sterydów, praniem brudnych pieniędzy lub czerpaniem korzyści z nierządu.

Jeżeli chodzi o skład narodowościowy pozostałych grup przestępczych, to w raportach i statystykach mowa jeszcze o grupach międzynarodowych, czyli złożonych z obywateli różnych państw. Jak słusznie zauważa K. Laskowska, fakt występowania międzynarodowych grup na terenie Polski świadczy o tym, że obywatele różnych krajów jednoczą wspólne nielegalne interesy.¹¹ Ilość tych grup w naszym kraju zwiększa się systematycznie, chociaż w 2006 r., 2007 r. i 2010 r. ich liczba nieznacznie spadała w porównaniu do lat poprzednich. Fakt ten związany jest z obserwowanym coraz częściej – nie tylko w Polsce, ale też innych krajach Europy Środkowo–Wschodniej – procesem umiędzynarodowienia przestępczości zorganizowanej.¹² M. Perkowska¹³ stworzyła katalog głównych czynników sprzyjających temu zjawisku, do którego zaliczyła przede wszystkim: powszechny obrót gotówkowy, dozwolony transfer dewiz przez granice oraz otwarcie granic.

Kolejne kategorie stanowią cudzoziemskie i rosyjskojęzyczne grupy przestępcze. Niewiele grup tego rodzaju pozostaje w zainteresowaniu Centralnego Biura Śledczego, Straży Granicznej czy Agencji Bezpieczeń-

11 K. Laskowska, *Działalność cudzoziemskich zorganizowanych...*, s. 177.

12 E. W. Pływaczewski, *Organisierte Kriminalität und ihre internationale Verbindungen in Mitteleuropa. Aus polnischen Erfahrungen*, (w:) Ch. Mayerhofer, J. M. Jehle (red.), *Organisierte Kriminalität, Lagebilder und Erscheinungsformen. Bekämpfung und rechtliche Bewältigung*, Heidelberg 1996, s. 45 i n.; W. Huba, *Nowe zjawiska przestępczości zorganizowanej*, (w:) F. Prusak (red.), *Przestępczość w Polsce w latach 90.*, Warszawa 2002, s. 56–57.

13 M. Perkowska, *Przestępczość graniczna cudzoziemców*, Warszawa 2013, s. 49.

stwa Wewnętrznego. Niemniej jednak ilość grup np. cudzoziemskich, którymi interesuje się CBS, utrzymuje się od 2008 r. na niemalże jednakowym poziomie (za wyjątkiem 2011 r., kiedy była tylko 1), oscylującym pomiędzy 3 a 4 takimi grupami. Pamiętać jednak należy, że również i Straż Graniczna interesuje się działalnością cudzoziemskich grup przestępczych. Z danych statystycznych (za lata 2007–2012) tego właśnie organu wynika, iż w 2009 r. było najwięcej tego rodzaju grup, bo aż 18. Przyczyny rozbieżności przedstawianych danych mogą wynikać z zakresu kompetencji tychże instytucji i możliwości prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych czy inwigilacji środowiska przestępczego. Wśród osób podejrzanych o udział w zorganizowanych grupach przestępczych są głównie obywatele Wietnamu, Ukrainy i Litwy.

Cudzoziemskie grupy przestępcze zajmują się handlem ludźmi, wykorzystywaniem cudzoziemców do pracy w tzw. „seksbiznesie” czy żebractwie oraz produkcją i handlem narkotykami. Za przykład ich działalności podaje się werbowanie młodych matek na Ukrainie i w Mołdawii do rzekomo opłacalnej pracy w Polsce. Tuż po przekroczeniu polskiej granicy dzieci są im odbierane i przydzielane innym kobietom, co ma wymusić na tychże matkach posłuszeństwo wobec przestępców. Co więcej, CBS w swoich statystykach podaje, że grupy wietnamskie¹⁴ mają spory udział w rynku narkotykowym w Polsce, popełniają przestępstwa gospodarcze oraz podatkowe. Niejednokrotnie też przejmują „opiekę” na miejscowymi prostytutkami. Inne grupy przestępcze, np. z Chin, wykorzystują nielegalnie imigrantów do pracy, chociażby przy produkcji podrabianych towarów markowych oraz prowadzeniu hurtowni. Z kolei Japończycy piorą w Polsce brudne pieniądze.¹⁵

Zdaniem E.W. Pływaczewskiego otwarcie granic wschodnich przyczyniło się do przeniknięcia do Polski osób z kręgów rosyjskojęzycznej przestępczości zorganizowanej.¹⁶ Tezę tę wydają się potwierdzać statystyki Staży Granicznej, wskazujące, iż np. w latach 2010–2011 zwiększy-

- 14 Więcej o tego rodzaju grupach: K. Laskowska, Azjatyckie zorganizowane grupy przestępcze, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 7–8, s. 155 i n.
- 15 E. Urban, M. Piotrowicz, Cudzoziemcy w Polsce – dyskryminacja i przestępczość, „Problemy Higieny i Epidemiologii” 2012, nr 93, s. 201.
- 16 E.W. Pływaczewski, Problem sprawców tzw. rosyjskojęzycznych na tle przestępczości cudzoziemców w Polsce, (w:) O. Górniak (red.), U progu nowych kodyfikacji karnych, Katowice 1999, s. 276.

ła się liczba (odpowiednio 12 i 21)¹⁷ zorganizowanych grup rosyjskojęzycznych, będących przedmiotem zainteresowania i obserwacji tego organu. Stan ten mógł być związany z otwarciem małego ruchu granicznego na granicy z Ukrainą w 2009 r., albowiem pamiętać należy, iż beneficjentami regularnego przekraczania granic umawiających się państw są nie tylko prawowici obywatele, ale też i przestępcy. Najczęstszym „zajęciem” tego typu grup jest ściąganie haraczy od swoich rodaków, jak też uczestniczenie w procederze handlu ludźmi.

Tabela 3. Liczba osób objętych zainteresowaniem CBS KGP i SG w ramach spraw operacyjnych dotyczących przestępczości zorganizowanej

Rok	Liczba osób objętych zainteresowaniem w ramach spraw operacyjnych dotyczących przestępczości zorganizowanej przez:	
	Centralne Biuro Śledcze	Straż Graniczną
2004	2686	871
2005	3377	828
2006	2644	797
2007	3692	836
2008	4858	1146
2009	5118	1704
2010	5615	2511
2011	6017	2164
2012	7495	2557

Źródło: CBS KGP i KG SG.

Porównując dane statystyczne zgromadzone przez CBS KGP oraz KG SG, widać, iż na przestrzeni dziewięciu lat liczba osób znajdujących się w zainteresowaniu tychże organów systematycznie rosła. Wyjątek stanowi rok 2006, kiedy w przypadku CBS liczba ta spadała z 3377 osób do 2644, zaś w SG z 828 do 797 osób. Niemniej jednak trzeba zwrócić uwagę, że od 2004 r. ilość osób powiązanych z przestępczością wzrosła

17 W tym samym czasie CBS interesowało się zaledwie 7 i 4 zorganizowanymi rosyjskojęzycznymi grupami przestępczymi.

niemalże o 180% (biorąc pod uwagę dane statystyczne z 2012 r.). Z zaprezentowanych w tabeli 1 i tabeli 3 danych statystycznych wynika, iż liczba osób objętych zainteresowaniem w ramach spraw operacyjnych dotyczących przestępczości zorganizowanej wzrasta, podobnie jak liczba zorganizowanych grup przestępczych pozostających w zainteresowaniu CBS KGP czy SG.

Z corocznych raportów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa w Polsce wynika, iż np. CBS KGP czy SG prowadzą skuteczne działania mające na celu wykrycie członków zorganizowanych grup przestępczych. Organy te mają doskonały ogłód na sytuację przestępczą w kraju, gromadzą nie tylko ogólne informacje, ale też informują opinię społeczną, chociażby o tym, ilu zdołali rozpoznać liderów zorganizowanych grup przestępczych, a ilu przedstawiono zarzuty z art. 258 § 3 kodeksu karnego¹⁸ (kierowanie grupą lub związkiem mającym na celu popełnienie przestępstwa). Dane umieszczone w tabeli 4 pokazują, że CBS – za okres 2004–2012 – wykazuje się prawie 40%–ową skutecznością, jeżeli chodzi o stawianie przed wymiar sprawiedliwości liderów zorganizowanych grup przestępczych.

Tabela 4. Liczba rozpoznanych przez CBS KGP liderów zorganizowanych grup przestępczych i liczba liderów zorganizowanych grup przestępczych, którym przedstawiono zarzuty z art. 258 § 3 kk. w sprawach prowadzonych przez CBS KGP

	Liczba rozpoznanych liderów	Liczba liderów, którym przedstawiono zarzuty z art. 258 § 3 kk.
2004	324	154
2005	372	136
2006	256	165
2007	341	193
2008	382	152
2009	455	179
2010	453	165
2011	555	186

18 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.).

Oblicza współczesnej przestępczości zorganizowanej

2012	778	156
Razem	3916	1486

Źródło: CBS KGP i obliczenia własne.

O skuteczności działań CBS w walce z przestępczością zorganizowaną świadczą zarówno liczby, jak też i fakty. Jak podaje J.W. Wójcik, Centralne Biuro Śledcze to „profesjonalna kadra, świetne wykształcenie i nowoczesna technika. Wszystko po to, by likwidować grupy przestępcze działające na terenie Polski i nie dopuścić do odbudowania struktur grup już rozbitych”.¹⁹ Stwierdzenie to potwierdzają dane statystyczne CBS KGP, mówiące o ilości rozbitych lub zdestabilizowanych przez CBS KGP zorganizowanych grup przestępczych – tabela 5.

Tabela 5. Liczba rozbitych lub zdestabilizowanych przez CBS zorganizowanych grup przestępczych w Polsce

	Liczba rozbitych lub zdestabilizowanych zorganizowanych grup przestępczych
2004	179
2005	139
2006	143
2007	179
2008	159
2009	155
2010	150
2011	201
2012	183
Razem	1488

Źródło: CBS KGP i obliczenia własne.

19 J. W. Wójcik, *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 46.

Porównując wyniki z tabeli 1 przedstawiającej ilość zorganizowanych grup przestępczych będących w zainteresowaniu Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji w latach 2004–2012 z wynikami z tabeli 5, łatwo można obliczyć, iż w tym okresie rozbito bądź zdestabilizowano nieco ponad 37% tych grup.

W analogicznym okresie funkcjonariusze CBS KGP kierowali również oskarżenia na podstawie art. 258 § 1 i 2 kk., czyli o udział w zorganizowanej grupie przestępczej.

Tabela 6. Liczba członków zorganizowanych grup przestępczych, którym postawiono zarzuty z art. 258 § 1 i 2 kk. w sprawach prowadzonych przez CBS KGP

	Liczba osób, którym postawiono zarzuty z art. 258 § 1 i 2 kk.
2004	1130
2005	1135
2006	1432
2007	2003
2008	1575
2009	1675
2010	1731
2011	1712
2012	1518
Razem	13893

Źródło: CBS KGP i obliczenia własne.

Liczba osób, którym stawiane są zarzuty z art. 258 § 1 i 2 kk. w porównaniu do liczby osób objętych zainteresowaniem CBS KGP i SG w ramach spraw operacyjnych dotyczących przestępczości zorganizowanej, jest dosyć niska.

Znając już dynamikę zjawiska, warto pochylić się jeszcze nad działalnością zorganizowanych grup przestępczych, która jest zjawiskiem złożonym. Nielegalne struktury oddziałują oraz kontrolują wiele dzie-

dzin życia społeczno–gospodarczo–politycznego.²⁰ Najczęściej przyjmowana typologia tego rodzaju przestępczości zakłada wyodrębnienie trzech obszarów jej występowania o charakterze ekonomicznym, narkotykowym, kryminalnym. W analizowanych raportach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa w Polsce podkreśla się, że część zorganizowanych grup przestępczych działa równolegle na różnych obszarach przestępczości, w związku z czym ma charakter multiprzestępczy.

Od 2011 r. w raportach podkreśla się, że najszerszą sferę działalności zorganizowanych grup przestępczych stanowi przestępczość ekonomiczna. Powoduje ona jednocześnie najwyższe straty, zarówno dla Skarbu Państwa (np. zmniejszenie wpływów), jak i sektora prywatnego (np. poprzez bezpośrednie zmniejszanie dochodów, spadek konkurencyjności w kontekście rozwoju tzw. szarej strefy lub zaniżanie kosztów np. produkcji przez podmioty gospodarcze działające wbrew prawu). Widać więc, że przestępczość ekonomiczna dotyczy wielu sfer, takich jak: bezpieczeństwo i porządek publiczny, bezpieczeństwo ekonomiczne państwa. Warto pamiętać również, iż ma charakter wieloaspektowy: wyłudzenie akcyzy oraz podatku od towaru i usług (VAT), zaniżanie należności publicznoprawnych, przestępstwa na rynku bankowym, kapitałowym oraz ubezpieczeń, przestępstwa związane z zamówieniami publicznymi lub przeciwko prawom autorskim. Zorganizowane grupy przestępcze, wykorzystując krajowy i międzynarodowy obrót handlowy, dostosowują swoje metody działania do zmieniającej się sytuacji ekonomicznej oraz przepisów prawa poprzez wykorzystywanie istniejących regulacji czy też luk w prawie. Niejednokrotnie przestępczość zorganizowana stosuje mechanizmy korupcyjne czy proceder prania pieniędzy, mający na celu legalizację bądź ukrywanie środków majątkowych pochodzących z przestępstw. Co więcej, zorganizowane grupy przestępcze powiązane są z legalnymi strukturami biznesowymi, czego konsekwencją są trudności w określaniu stopnia zorganizowania sprawców, zakresu i charakteru ich działalności.

Jeżeli zaś chodzi o przestępczość o charakterze narkotykowym, to uzależniona jest ona nie tylko od tendencji zagranicznych dotyczą-

20 K. Laskowska, Obszary działalności zorganizowanych struktur przestępczych w Polsce, (w:) E.W. Pływaczewski (red.), *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011, s. 82.

cych popytu na narkotyki, ale też od dostępności prekursorów do ich produkcji. W raporcie o stanie bezpieczeństwa w Polsce z 2012 r. zauważono: „Polska, ze względu na położenie na przecięciu szlaków przemysłowych, jest zarówno państwem tranzytowym przemytu narkotyków, jak również docelowym, a także znaczącym w skali Europy producentem narkotyków syntetycznych. Jednak coraz większe znacznie zyskują w Polsce również narkotyki naturalne”.²¹ Takie położenie przyczynia się, iż do naszego kraju trafiają przy udziale największych zorganizowanych grup przestępczych narkotyki m.in. z Ameryki Północnej i Południowej, Afryki, Azji. Wartym odnotowania jest także wzrost plantacji zlokalizowanych w zamkniętych pomieszczeniach, tzw. indoor.

Zorganizowana przestępczość o charakterze kryminalnym²² jest zdecydowanie mniej widoczna współcześnie aniżeli w ostatniej dekadzie ubiegłego stulecia. Przestępstwa kryminalne są głównie popełniane w celu pozyskiwania środków majątkowych, zabezpieczania interesów, ochrony przed konkurencyjnymi grupami czy zdobycia nowych stref wpływów. Przemoc lub bezpośrednia groźba jej użycia stosowane są m. in. wobec innych członków grupy, by utrzymać w niej dyscyplinę, najbliższej rodziny czy osób zajmujących się ściganiem i zwalczaniem przestępczości zorganizowanej, w szczególności po to, by wzbudzić respekt, strach, poczucie zagrożenia.

2. Zorganizowane grupy przestępcze w świetle statystyk policyjnych

W celu skonfrontowania danych statystycznych pochodzących z raportów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa przyjrzeć się należy dodatkowo statystykom opracowywanym przez Policję oraz Ministerstwo Sprawiedliwości, które Autorka opracowania po wypełnieniu formularza o udostępnienie informacji publicznej otrzymała od tychże instytucji.

-
- 21 Raport Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2012 r., s. 109.
22 Zob. więcej: W. Mądrzejewski, *Przestępczość zorganizowana. System zwalczania*, Warszawa 2008, s. 44 i n.

Tabela 7. Statystyki policyjne dotyczące przestępstw z art. 258 § 1–4 kk.²³

Rok	Postępowania*:		Przestępstwa:**			Liczba przestępstw objętych wnioskiem o akt oskarżenia	Podejrzani***:		
	wszczęte	zakończone	stwierdzone	wykryte	% wykrycia****		ogółem	podejrzani z wnioskiem o akt oskarżenia	w tym aresztowani
2004	19	88	623	619	99,2	617	703	701	282
2005	43	132	868	873	100,0	866	1056	1054	650
2006	51	132	914	919	100,0	903	982	975	658
2007	52	172	1145	1143	99,6	1138	1131	1131	778
2008	53	156	1272	1265	99,4	1249	1162	1144	801
2009	61	156	1279	1276	99,7	1264	1209	1206	684
2010	60	207	1311	1307	99,5	1301	1378	1376	841
2011	83	164	1145	1141	99,5	1130	1144	1138	646
2012	67	176	1170	1162	99,2	1156	1333	1329	686
Razem	489	1383	9727	9705	99,6*****	9624	10098	10054	6026

* Za wszczęte postępowanie przygotowawcze rozumieć należy postępowanie (dochodzenie lub śledztwo) wszczęte przez jednostkę organizacyjną Policji w związku ze zdarzeniem, co do którego zachodzi podejrzenie, że jest przestępstwem, albo wszczęte przez prokuraturę. Do postępowań wszczętych doliczane są również dochodzenia wszczęte faktycznie, a następnie zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu i wpisaniem sprawy do rejestru przestępstw. Za zakończone postępowanie przygotowawcze jest to postępowanie, które zostało w Policji zakończone w następstwie: skierowania wniosku o zatwierdzenie lub sporządzenie aktu oskarżenia, zastosowania ustawy o amnestii, zatwierdzenia postanowienia o umorzeniu, przekazania do organów prokuratorskich innych państw; przekazania akt postępowania do sądu z wnioskiem o warunkowe umorzenie, do finansowych organów dochodzenia, lub innych organów RP albo sądu rodzinnego.

** Przestępstwami stwierdzonymi są zbrodnie lub występki ścigane z oskarżenia publicznego, objęte postępowaniem przygotowawczym skierowanym przez Policję do prokuratury do zakończenia. Natomiast przestępstwami wykrytymi są stwierdzone przestępstwa, w których ustalono przynajmniej jednego podejrzanego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym.

23 Przestępstwa popełnione z art. 258 kk. do 2012 r. były gromadzone w policyjnym systemie statystyki łącznie i nie ma możliwości wyodrębnienia danych dotyczących typu podstawowego oraz typów kwalifikowanych tego przestępstwa.

*** Przez podejrzanego należy rozumieć osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów, albo której bez wydania postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego.

**** Wskaźnik wykrywalności jest to iloraz liczby przestępstw wykrytych (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) przez ogólną liczbę przestępstw stwierdzonych powiększoną o liczbę przestępstw wykrytych po podjęciu postępowania umorzonych w roku ubiegłym lub latach poprzednich – wyrażony w procentach.

***** Obliczona średnia procentowa skuteczność wykryć przestępstw z art. 258 § 1–4 kk.

Źródło: policyjny system statystyki i opracowania własne.

Z danych statystycznych przedstawionych powyżej widać, iż Policja wszczynając z roku na rok coraz więcej postępowań przygotowawczych, za wyjątkiem 2012 r., gdy liczba tych postępowań w porównaniu do roku ubiegłego zmalała o 16. Podobnie wygląda analiza ilości postępowań zakończonych, wyhamowanie w tej sytuacji nastąpiło tylko dwa razy, w roku 2008 i 2011. Wskaźnik wykrywalności przez Policję przestępstw z art. 258 § 1–4 kk. jest bardzo wysoki, waha się on pomiędzy 99%–ową a 100%–ową skutecznością. Widocznym jest również fakt, iż większość wykrytych przestępstw została objęta wnioskiem o akt oskarżenia. W latach 2004–2012 wykryto 9705 przestępstw z art. 258 kk., z których 9624 objęto wspomnianym wnioskiem. Co więcej, w tym samym czasie było 10 098 osób podejrzanych i większość z nich, bo aż 99,6%, to podejrzeni, przeciwko którym skierowano akt oskarżenia.

3. Zorganizowane grupy przestępcze w świetle statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości

Dane ujawnione w statystyce prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości nadsyłane są przez sądy, które sporządzają karty karne, dlatego możemy mówić, iż statystyka Ministerstwa Sprawiedliwości jest statystyką sądową, zawierającą dane dotyczące przestępczości stwierdzonej.²⁴ Warto zatem pochylić się nad kwestią, jaki jest zatem udział prawomocnych skazań osób dorosłych za przestępstwa z art. 258 § 1–3 kk. na tle skazań za pozostałe przestępstwa z kodeksu karnego i ustaw szczególnych.

24 E.M. Guzik–Makaruk, *Przestępstwo z art. 299 kk. w orzecznictwie sądowym i statystykach policyjnych oraz Ministerstwa Sprawiedliwości*, (w:) E.W. Pływaczewski, *Proceder prania pieniędzy i jego implikacje*, Warszawa 2013, s. 124.

Tabela 8. Prawomocne skazania osób dorosłych na podstawie art. 258 § 1–3 kk.

	Rok								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	w liczbach bezwzględnych								
Ogółem skazania według art. kk. i ustaw szczególnych	513 410	504 281	462 937	426 377	420 729	415 272	432 891	423 464	408107
Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu	5 523	6 102	4 802	4 321	3 678	2 883	3 327	2643	3 119
w tym:									
art. 258 § 1 kk.	148	278	209	164	244	169	262	303	299
art. 258 §2 kk.	29	20	13	18	18	19	25	13	25
art. 258 §3 kk.	42	39	39	20	32	37	47	53	36
art. 258 §1 kk. w zw. z art. 258 §1 kk.	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Skazani za przestępstwa z art. 258 kk. (łącznie)	220	337	261	202	294	225	334	369	360

Źródło: statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości i obliczenia własne.

Z danych zawartych w Tabeli 8. wynika, że najwięcej osób dorosłych jest skazywanych na podstawie art. 258 § 1 kk., czyli za branie udziału w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. W latach 2004–2012 skazano łącznie na podstawie tej kwalifikacji prawnej 2076 osób, najmniej w 2004 r. – 148, najwięcej zaś w 2011 r. – 303. Ilość skazań za ten typ przestępstwa z roku na rok zwiększa się, niemniej jednak w niektórych latach nieznacznie malała. Znacznie mniej osób (345) w tym samym okresie zostało skazanych na podstawie art. 258 § 3 kk., czyli za zakładanie albo kierowanie grupą albo związkiem określonym w § 1, w tym mającym charakter zbrojny. Najmniej osób za ten typ kwalifikowany przestępstwa skazano w 2007 r., najwięcej w 2011, bo aż 53. Je-

zeli zaś chodzi o prawomocnie skazanych z art. 258 § 2 kk. – udział w grupie albo związku określonym w art. 258 § 1 kk. mającym charakter zbrojny albo mającym na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym – to było ich na przestrzeni dziewięciu lat 180 osób.

Należy zwrócić uwagę, iż dane statystyczne pochodzące z Ministerstwa Sprawiedliwości nie wskazują na skazania z § 4, stanowiącego o zakładaniu lub kierowaniu grupą albo związkiem przestępczym mającym na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, dodanego do art. 258 kk. na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r.²⁵ Wynika to prawdopodobnie z faktu, iż w Polsce nie działają tego rodzaju grupy, których istotą działalności byłyby przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Odzwierciedleniem tego założenia są wyniki badań przeprowadzonych w 2008 r. na próbie badawczej 1042 osób w wieku powyżej 18 lat. Opinia publiczna zagrożenie terroryzmem w Polsce ocenia jako niewielkie. Około 75% respondentów uznało za bardzo małe lub raczej małe zagrożenie zamachami terrorystycznymi, wybuchami bomb czy braniem zakładników w Polsce.²⁶

Porównując dane zawarte w tabeli 4 oraz w tabeli 8 wywnioskować można, iż sądy wydają wyroki skazujące na podstawie art. 258 § 3 kk. bardzo rzadko, ponieważ CBS KGP w latach 2004–2012 postawiło liderom zorganizowanych grup przestępczych łącznie 1486 zarzutów z art. 258 § 3 kk., sądy zaś skazały zaledwie 345 osób, co pokazuje około 23%–ową skuteczność stawianych zarzutów. Nie jest to oczywiście analiza odzwierciedlająca faktyczną skuteczność stawianych zarzutów, albowiem wiadomym jest, iż w procesie karnym zarzuty mogą być stawiane przez wiele innych instytucji (np. Prokuraturę, Straż Graniczną, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służbę Celną, Centralne Biuro Antykorupcyjne), co spowoduje, iż ten współczynnik skuteczności będzie jeszcze niższy. Nasuwa się zatem wniosek, mówiący, iż skazywanie w Polsce za kierowanie zorganizowaną grupą przestępczą nie należy do czynności łatwych, u progu czego mogą leżeć chociażby trudności dowodowe.

25 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 93, poz. 889).

26 E. Glińska, A. Kowalewska, *Identyfikacja współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa obywateli w świetle badań własnych z 2008 r.*, (w:) E.M. Guzik–Makaruk (red.), *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, Warszawa 2011, s. 127.

Z danych przedstawionych w ostatniej tabeli wynika również, że skazania od 2004 r. do 2012 r. na podstawie art. 258 § 1–3 kk. stanowią niespełna 8% wszystkich skazań za przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu. Ponadto analizowane skazania stanowią nieznaczną odsetek liczby wszystkich skazań z kodeksu karnego czy innych ustaw szczególnych. W literaturze przedmiotu zauważa się, że przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt, iż przestępstwa popełniane przez zorganizowane grupy przestępcze są z reguły ciężkie do wykrycia, między innymi z powodu tzw. zмовы milczenia, która wynika z lojalności członków tychże grup tudzież strachem przed zemstą. Z tego też powodu są to sprawy bardzo skomplikowane, charakteryzujące się trudnością w pozyskiwaniu dowodów, co powoduje, że trwają latami. Ponadto przestępstwa popełniane przez zorganizowane grupy przestępcze czy w ramach tych grup są często tzw. przestępstwami bez ofiar, ponieważ „poszkodowanym jest albo podmiot zbiorowy (całe społeczeństwo), albo podmiot niematerialny (Skarb Państwa), a nie skonkretyzowana osoba. Odczucie szkody jest więc rozproszone, a działalność takich grup przestępczych jest niezauważalna”.²⁷ Pamiętać jednak należy, że przestępcy tacy nie pozostają bezkarni, albowiem – jak podkreśla K. Laskowska – udział w zorganizowanej grupie lub związku przestępczym stanowi *delictum sui generis*, w związku z tym penalizuje on tylko sam udział w tego rodzaju nielegalnej organizacji i nie pochłania automatycznie odpowiedzialności za konkretne czyny przestępcze popełnione przez jego członków. Dlatego członek grupy lub związku przestępczego odpowiada bez względu na to, czy w ramach związku popełnił przestępstwo, dla realizacji którego związek powstał, czy też nie.²⁸ W związku z tym, w przypadku trudności dowodowych, sprawcy przestępstwa z art. 258 kk. skazywani są za inne rodzaje przestępstw z części szczególnej kodeksu karnego.

Przeanalizowane wyżej raporty i statystyki wskazują, iż zorganizowana przestępczość w Polsce istnieje, a co więcej, kolokwialnie rzecz ujmując, „ma się dobrze”. Jej skala z roku na rok wzrasta, niemniej jednak są okresy bardziej lub mniej wzmożonej aktywności grup przestępczych. Od 2004 r. wzrasta ilość zorganizowanych grup i związków przestępczych.

27 O. Krajniak, *Zorganizowane grupy przestępcze. Studium kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 345.

28 K. Laskowska, *Teoretyczne i praktyczne podstawy odpowiedzialności z art. 258 kk.*, „Prokurator” 2004, nr 1, s. 26.

czych, szczególnie tych o charakterze międzynarodowym. Jedną z przyczyn eskalacji tego zjawiska jest obserwowana tendencja do powstawania małych, luźno ze sobą powiązanych i współpracujących grup. Obserwowany wzrost zorganizowanych grup przestępczych zgodny jest z zaprezentowaną przez Z. Rau w 2002 r. prognozą. Autor ten przeprowadził w 2000 r. badania m.in. pośród policjantów Centralnego Biura Śledczego oraz prokuratorów pionu przestępczości zorganizowanej Wydziałów VI Prokuratur Okręgowych w Polsce. W zakresie określenia dynamiki zjawiska respondentów tego badania zapytano: „czy uważają, że przestępczość zorganizowana jako zjawisko w następnych latach będzie się rozwijała w większym tempie niż dotychczas”. Aż 60% policjantów i 55% prokuratorów udzieliło odpowiedzi „tak”, zaś 38% policjantów i 42% prokuratorów określiło, iż „będzie rozwijała się w obecnym tempie”. Zaledwie 2% policjantów i 3% prokuratorów spodziewało się spowolnienia rozwoju przestępczości zorganizowanej. Z. Rau podkreślił, iż takich odpowiedzi można było się spodziewać, albowiem analizowane zjawisko rozwijało się wówczas dynamicznie już od kilkunastu lat, zatem nie można spodziewać się jego spowolnienia, tym bardziej że jest to także trend o skali ogólnoświatowej. Autor badania wyraził jednak nadzieję, że dynamika wzrostu objawów (np. zastraszania społeczeństwa, niestabilność sektora bankowego, wzrost korupcji) związanych z przestępczością zorganizowaną nie wzrośnie zbyt silnie.²⁹

Wraz ze wzrostem ilości grup przestępczych organy ścigające tego rodzaju przestępczość obejmują swoim zainteresowaniem w ramach spraw operacyjnych dotyczących przestępczości zorganizowanej większą liczbę osób. Stan ten skutkuje np. wzrastającą liczbą prowadzonych postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Policję na podstawie art. 258 § 1–4 kk. Pamiętać jednak należy, że tak jak w przypadku innych przestępstw, tak też w przypadku przestępstw popełnianych z art. 258 kk. istnieje ich ciemna liczba, która „rozmazuje” rzeczywisty obraz skali tego zjawiska.

Ponadto organy ścigania i wymiar sprawiedliwości wykazują się coraz lepszą efektywnością co do skuteczności w wykrywaniu, zapobiega-

29 Z. Rau, *Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie*, Kraków 2002, s. 299.

niu i zwalczaniu³⁰ tego rodzaju przestępczości. Z uwagi na swoją specyfikę, zdywersyfikowane sposoby działalności nierzadko występują liczne trudności dowodowe podczas procesów karnych, które pozwoliłyby obciążyć sprawców któregośkolwiek z typów przestępstwa z art. 258 kk. Dlatego instytucje zajmujące się ściganiem i walką z zorganizowanymi grupami przestępczymi wprowadzają coraz to nowe metody oraz techniki, wykorzystujące nowoczesne technologie, które pozwalają lepiej walczyć z tym zjawiskiem.

Podsumowując rozważania, należy podkreślić, że od momentu kiedy Polska weszła do Unii Europejskiej w 2004 r., ilość zorganizowanych grup i związków przestępczych wzrosła, a tym samym wzrosła ilość osób do nich należących i „trudniących” się przestępczą działalnością. Odpowiedź na pytanie dotyczące takiego stanu rzeczy nie jest prosta, albowiem należy uwzględnić wiele czynników, które na to wpłynęły. Przede wszystkim na całym świecie zmieniła się struktura przestępczości zorganizowanej, ponieważ w przeciwieństwie do tendencji z lat dziewięćdziesiątych XX wieku nie są już „modne” duże grupy przestępcze o wysokim stopniu zorganizowania. Co więcej, nowe tysiąclecie przyniosło zarówno wiele nowości technologicznych, jak i zmian w społeczeństwie, przyczyniających się do tego, iż zorganizowane grupy przestępcze charakteryzują się dużą mobilnością i elastycznością, np. prowadzą nielegalną działalność o charakterze transgranicznym. Fakt, iż Polska granica wschodnia stała się jednocześnie zewnętrzną granicą UE, przyczynił się prawdopodobnie do tego, iż wzrosła na terenie naszego kraju ilość międzynarodowych grup przestępczych, zainteresowanych „nielegalnymi” kontaktami i interesami z krajami należącymi do Europy Wschodniej, Bliskiego czy Dalekiego Wchodu.

30 Zob. więcej: W. Filipkowski, Ocena wybranych instytucji służących zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2010, z. 2, s. 157–172; A. Michalska–Warias, Zwalczanie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu w świetle obowiązywania Kodeksu karnego z 1997 r., (w:) S. Pikulski, M. Romańczuk–Grącka, B. Orłowska–Zielińska (red.), Tożsamość polskiego prawa karnego, Olsztyn 2011, s. 159–173.

Bibliografia

Literatura

- Filipkowski W., Ocena wybranych instytucji służących zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2010, z. 2.
- Filipkowski W., Przestępczość zorganizowana – ujęcie prawne i kryminologiczne, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 12.
- Glińska E., Kowalewska A., Identyfikacja współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa obywateli w świetle badań własnych z 2008 r., (w:) E.M. Guzik–Makaruk (red.), Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom, Warszawa 2011.
- Guzik–Makaruk E.M., Przestępstwo z art. 299 kk. w orzecznictwie sądowym i statystykach policyjnych oraz Ministerstwa Sprawiedliwości, (w:) E. W. Pływaczewski, Proceder prania pieniędzy i jego implikacje, Warszawa 2013.
- Hołyst B., Kryminologia, Warszawa 2004.
- Huba W., Nowe zjawiska przestępczości zorganizowanej, (w:) F. Prusak (red.), Przestępczość w Polsce w latach 90., Warszawa 2002.
- Krajniak O., Zorganizowane grupy przestępcze. Studium kryminalistyczne, Warszawa 2011.
- Kuć M., Kryminologia, Warszawa 2013.
- Laskowska K., Azjatyckie zorganizowane grupy przestępcze, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 7–8.
- Laskowska K., Działalność cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w Polsce w latach 2000–2006, „Białostockie Studia Prawnicze” 2007, z. 2.
- Laskowska K., Obszary działalności zorganizowanych struktur przestępczych w Polsce, (w:) E.W. Pływaczewski (red.), Przestępczość zorganizowana, Warszawa 2011.
- Laskowska K., Teoretyczne i praktyczne podstawy odpowiedzialności z art. 258 kk., „Prokurator” 2004, nr 1.
- Mądrzejowski W., Przestępczość zorganizowana. System zwalczania, Warszawa 2008.
- Michalska–Warias A., Zwalczanie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu w świetle obowiązywania Kodeksu karnego z 1997 r., (w:) S. Pikulski, M. Romańczuk–Grącka, B. Orłowska–Zielińska (red.), Tożsamość polskiego prawa karnego, Olsztyn 2011.
- Perkowska M., Przestępczość graniczna cudzoziemców, Warszawa 2013.
- Pływaczewski E.W., Organisierte Kriminalität und ihre internationale Verbindungen in Mitteleuropa. Aus polnischen Erfahrungen, (w:) Ch. Mayerhofer, J. M. Jehle (red.), Organisierte Kriminalität, Lagebilder und Erscheinungsformen. Bekämpfung und rechtliche Bewältigung, Heidelberg 1996.

- Pływaczewski E. W., Problem sprawców tzw. rosyjskojęzycznych na tle przestępczości cudzoziemców w Polsce, (w:) O. Górniok (red.), U progu nowych kodyfikacji karnych, Katowice 1999.
- Rau Z., Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie, Kraków 2002.
- Urban E., Piotrowicz M., Cudzoziemcy w Polsce – dyskryminacja i przestępczość, „Problemy Higieny i Epidemiologii” 2012, nr 93.
- Wójcik J.W., Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne, Warszawa 2011.

Źródła prawa

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 93, poz. 889).

Inne źródła

- Raport Europolu, OCTA 2011 – EU Organized Crime Threat Assessment, European Police Office 2011.
- Raporty Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o stanie bezpieczeństwa w Polsce w roku 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.
- Sprawozdania z działalności Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji za 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 rok.
- Statystyki Komendy Głównej Policji dotyczące przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu.
- Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące prawomocnie skazanych osób dorosłych na podstawie art. 258 § 1–3 kk.
- Statystyki policyjne dotyczące przestępstw z art. 258 § 1–4 kk.